

Универзитет у Бањој Луци

Факултет политичких наука

Комисија за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА	
ПРИМЉЕНО:	12. 02. 2018
	183/18

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

ПРЕДМЕТ: Извјештај о оцјени завршног рада на другом циклусу Студијског програма социологије кандидата Душана Кондића

Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци је на 88. сједници одржаној дана 06.07.2017. године одлуком број 08/3.900 -17/17 именовало *Комисију за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу Студијског програма социологија* кандидата Душана Кондића под насловом: „Анализа великих података: ка новој истраживачкој парадигми у друштвеним наукама“ у саставу:

1. Доц. др Душко Трнинић, доцент, ужа научна област Посебне социологије, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, предсједник;
2. Проф. др Лазо Ристић, редовни професор, ужа научна област Методологија социјалних истраживања, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан – ментор;
3. Мр Далибор Савић, виши асистент, ужа научна област Методологија социјалних истраживања, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан.

Након што је прегледала и анализирала завршни рад кандидата, Комисија подноси Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци сљедећи

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени завршног рада на другом циклусу Студијског програма социологија под насловом „Анализа великих података: ка новој истраживачкој парадигми у друштвеним наукама“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Душан Кондић рођен је 14. октобра 1993. године у Козарској Дубици, гдје је завршио основну и средњу школу (гимназија). Основне студије Политикологије на

Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци (ФПН УниБЛ) уписао је 2012, а завршио 2016. године као студент генерације са просјечном оцјеном 9,51. Исте године уписао је мастер студије Социологије и запослио се као приправник на ФПН-у УниБЛ.

Током основних студија радио је у међународној студентској организацији Ајсек (AIESEC) и стажирао у Народној скупштини Републике Српске. Учествовао је у пројекту „Медијска слика“ као аутор анализа медијских садржаја. Као представник Универзитета у Бањој Луци и Факултета политичких наука побиједио је на државном дебатном такмичењу „ЕУ и ти“ (EU & You). Био је полазник Академије за политичке лидере/ке на којој је изабран за академца генерације.

Учествовао је на VI националном конгресу Хрватског социолошког друштва „Структура и динамика друштвених неједнакости“ са радом „Big Data: Велики подаци и (ре)продукција друштвених неједнакости“ (коауторство). Аутор је неколико радова у студентским зборницима радова.

1. УВОД

Мастер рад „Анализа великих података: ка новој истраживачкој парадигми у друштвеним наукама“ кандидата Душана Кондића има 85 страна. Рад је структуриран на сљедећи начин:

Увод

- 1. Методолошки оквир истраживања**
 - 1.1. Одређење предмета истраживања
 - 1.2. Циљеви истраживања
 - 1.3. Хипотетички оквир истраживања
 - 1.4. Основне методе и технике истраживања
 - 1.5. Научна и друштвена оправданост истраживања
- 2. Од умреженог друштва до компјутеризованих друштвених наука**
 - 2.1. Развој и одређење компјутеризованих друштвених наука (Computational Social Science)
 - 2.2. Датафикација (datafication) и (техно)утопијски/(техно)дистопијски дигитални дискурс
- 3. Дефиниција и одређење великих података**
- 4. Велики подаци као четврта научна парадигма**
 - 4.1. Нови емпиризам и „крај теорије“
 - 4.2. Истраживање засновано на подацима (data-driven study)
- 5. Велики подаци и истраживачки процес**
 - 5.1. Однос научника из области друштвених наука и ИТ стручњака
 - 5.2. Врсте и начини прикупљања података
 - 5.3. Машинско учење (Machine Learning) у анализи великих података
 - 5.4. Визуализација података (Data Visualization)
 - 5.5. Фазе процеса анализе великих података
 - 5.6. Предности анализе великих података

5.7. Недостаци анализе великих података

6. Етички проблеми

7.1. Кршење онлајн приватности

7.2. Друштвена неједнакост

7.3. Диктатура података

Закључак

Рјечник појмова

Додаци

Литература

2. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Вишедеценијска присутност дигиталних технологија у свакодневном животу довела је до свеопште дигитализације и датификације друштвености. Наведено стање социолози означавају терминима умрежено, информатичко и/или дигитално друштво. Услјед наведеног, дошло је и до развоја дигиталне социологије и с њом повезаног истраживачког приступа – анализе великих података. Међутим, и поред великог хеуристичког и експланаторног потенцијала, наведени истраживачки приступ и даље је предмет бројних (не)научних контроверзи. Утолико, унутар друштвених наука могуће је издвојити два супротстављена приступа анализи великих података: нови емпиризам, тј. одбацивање потребе за научним теоријама, хипотезама и њиховим тестирањем, и умјерени оптимизам, тј. прихватање научног значаја анализе великих података уз истовремено упозорење да она мора бити заснована на квалитетним теоријским и методолошким рјешењима. Пријепори између поменутих табора указују на потребу за критичким разматрањем научног статуса анализе великих података, односно утврђивањем да ли она представља нову научну парадигму или специфичан истраживачки приступ унутар квантитативне парадигме.

3. ХИПОТЕТИЧКИ ОКВИР РАДА

На основу операционалног одређења предмета истраживања и циљева истраживања кандидат је поставио сљедећу радну хипотезу:

Анализа великих података поставља нове методолошке стандарде у истраживању друштвених појава и процеса, чиме се отвара критички простор за поновно пропитивање значаја и међусобног односа квалитативне и квантитативне истраживачке парадигме у друштвеним наукама.

Помоћне хипотезе:

- критички приступ анализи великих података мора бити заснован на класичним методолошким претпоставкама (нпр. проблем објективности, могућност уопштавања, узорковање, и сл);
- анализа великих података омогућава превазилажњене модернистичких епистемологија, које су засноване на универзалистичким и редукционистичким претпоставкама;
- иако је позиционирана унутар квантитативне истраживачке парадигме, анализа великих података посједује и постпозитивистичка обиљежја (нпр. одбацивање хипотетичко-дедуктивног модела);
- анализа великих података омогућава нове облике мјешовитих истраживачких приступа (кроз комбинацију стандардних и дигиталних или искључиво дигиталних метода);
- анализа великих података омогућава и подстиче реализацију интердисциплинарних и трансдисциплинарних истраживања;
- примјена анализе великих података не може бити посматрана независно од постојећих односа моћи на локалном, националном и(ли) глобалном нивоу;
- анализа великих података може бити кориштена као средство друштвене контроле, али и као оруђе рефлексивности и отпора локалних заједница и грађанског друштва.

4. МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР РАДА

С обзиром на (мета)теоријски карактер истраживања у раду су примјењиване сљедеће основне научне и општенаучне методе:

- на основу различитих врста методе анализе (анализе садржаја, генетичке, структуралне и компаративне анализе) увидом у доступно постојеће сазнање о предмету истраживања кандидат је указао на главне етапе у развоју анализе великих података, претпоставке и међусобне односе њених саставних димензија (епистемолошке, технично-организационе и научно-стратегијске), те њену повезаност са другим истраживачким приступима у друштвеним наукама;
- методом конкретизације кандидат је представио начине примјене анализе великих података при истраживању различитих друштвених појава и процеса;
- помоћу методе компарације кандидат је указао на сличности и разлике између анализе великих података и стандардних истраживачких стратегија унутар квантитативне парадигме;
- кандидат је извршио класификацију и представљање етичких проблема повезаних са примјеном анализе великих података при проучавању друштвених појава и процеса;
- примјеном методе синтезе кандидат је извео закључак о значају анализе великих података за развој и напредак методологије друштвених наука.

5. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС РАДА

Разрађујући теоријске поставке Томаса Куна и Џима Греја о устроју и међусобном односу научних парадигми, тј. кроз њихову конкретизацију на примјеру анализе великих података, кандидат долази до закључка да поменути истраживачки приступ (још) не представља нову истраживачку парадигму у друштвеним наукама. У том правцу, кандидат истиче одређене специфичности анализе великих података које је дјеломично квалификују као нову истраживачку парадигму (готово неограничене могућности за прикупљање података о друштвеним појавама и процесима, значајан напредак у уочавању њихових међусобних корелација, напредна софтверска рјешења за анализу и представљање прикупљених података, и сл). С друге стране, анализа великих података, поред поменутих техничко-организационих момената, не представља радикалан научни новум у епистемолошком смислу, тј. поменути истраживачки приступ је у том смислу могуће позиционирати унутар квантитативне истраживачке парадигме. Поред наведеног, кандидат указује и на могућност да се актуелни, али и будући, статус анализе великих података у друштвеним наукама тумачи у контексту могућности „мирења парадигми“, тј. да може представљати мост ка још напреднијим и успјешнијим облицима међусобне сарадње између постојећих парадигми.

6. ДРУШТВЕНИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање је засновано на представљању и критичком разматрању епистемолошких, техничко-организационих и научно стратегијских аспеката анализе великих података. Узимајући у обзир да наведени истраживачки приступ досада уопште није обрађиван унутар наше научне заједнице спроведено истраживање има пионирски карактер. У том контексту, кандидат је у садржај рада оправдано уврстио и рјечник са мање познатим техничким терминима. Наведени хеуристички моменти, попраћени релативно обухватним, уравнотеженим и непристрасним истраживачким приступом кандидата, представљају значајан научни допринос методологији друштвених наука и дигиталној социологији. У том смислу, представљени резултати истраживања представљају солидан (мета)теоријски основ за будућа истраживања посвећена истој или сличној тематици.

Посебну пажњу кандидат је посветио разматрању научно-стратегијских потенцијала анализе великих података. У том смислу, поред указивања на све већи значај анализе великих података у разним областима друштвености (економији, политици, култури), посебно се истичу обрађени етички проблеми који настају као посљедица анализе великих података (кршење онлајн приватности, друштвене неједнакости, диктатура податка, и др). Узимајући у обзир свеприсутност дигиталних технологија/облика друштвености и њихов повратни утицај на постојеће „стварне“ друштвене односе, сматрамо да је истраживање у потпуности друштвено оправдано.

7. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Комисија сматра да је кандидат Душан Кондић истраживање спровео у складу са пријављеном темом, да његов рад садржи све неопходне елементе научног рада, односно да представља самосталан и оригиналан допринос методологији друштвених наука и дигиталној социологији.

Напомињемо да је у претходном поступку извршена контрола овог мастер рада путем софтвера за откривање плагијата у складу са чланом 3. *Правилника о поступку провјере завршних радова студената на II и III циклусу студија Универзитета у Бањој Луци*, о чему достављамо потврду у прилогу. Резултати поменуте софтверске анализе показали су да је индекс сличности 0%.

Имајући у виду претходно поменуто, те с обзиром да наведени мастер рад представља не само квалитетно спроведено, већ и јединствено истраживање на тему која досад није обрађивана унутар наше академске заједнице, Комисија

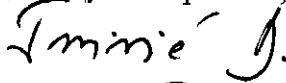
ПРЕДЛАЖЕ

Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци да Душану Кондићу одобри јавну одбрану мастер рада на тему: „Анализа великих података: ка новој истраживачкој парадигми у друштвеним наукама“.

Бања Лука, фебруар 2018. године

Комисија:

1. Доц. др Душко Трнинић, предсједник,

2. Проф. др Лазо Ристић, члан – ментор,

3. Мр Далибор Савић, члан.

